

შპს „ურბანიკა“

დაბა სურამის გენერალური გეგმისა და ცენტრალური
ნაწილის განაშენიანების რეგულირების გეგმის პროექტის
სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასება

(არატექნიკური რეზიუმე)

თბილისი 2020

შინაარსი

1	ამოცანები და შინაარსი	3
2	ფონური კვლევა.....	3
3	მოსალოდნელი მნიშვნელოვანი ზემოქმედებების შეფასება.....	3
4	ალტერნატივების ანალიზი	5
5	შემარბილებელი ღონისძიებები.....	5
6	მონიტორინგის გეგმა.....	7
7	სგმ-ს ანგარიში.....	7
8	მომუშავე ექსპერტთა ჯგუფი.....	8

1 ამოცანები და შინაარსი

დაბა სურამის გენერალური გეგმისა შემუშავების მიზანია დაბაში არსებული გარემოსდაცვითი და სოციალურ-ეკონომიკური პირობების გაუმჯობესება და ჯანსაღი საცხოვრებელი გარემოს შექმნა.

დაბის გენერალური გეგმის სტრატეგიულ გარემოსდაცვით შეფასების დოკუმენტში მაქსიმალურად იქნა გათვალისწინებული ყველა საკვანძო საკითხი, რაც კანონმდებლობით რეგულირდება.

სტრატეგიული დოკუმენტის სგშ-ს დოკუმენტის მომზადებამ გაიარა შემდეგი სამუშაო ეტაპები:

- სგშ-ს ანგარიშზე მომუშავე ჯგუფების შექმნა და დაინტერესებული მხარეების მიერ ინფორმაციების გაცვლა;
- სკოპინგის ანგარიშის მომზადება და საჯარო შეხვედრების გამართვა;
- საველე და კამერალური კვლევების წარმოება;
- ალტერნატივების განსაზღვრა;
- შემარბილებელი ღონისძიებების დაგეგმვა;
- სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების დოკუმენტის მომზადება.

სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასებისას განხორციელდა როგორც საველე, ასევე კამერალური კვლევები.

ჩატარდა პროექტის საჯარო განხილვები, რომელიც მოიცავდა ორ ეტაპს:

- 2019 წლის 8 დეკემბერს დაბა სურამის მეორე საჯარო სკოლაში;
- 2020 წლის 31 ივლისს დაბა სურამის პირველ საჯარო სკოლაში.

საჯარო განხილვების დროს გამოვლინდა პროექტთან დაკავშირებული პრობლემები, კერძოდ - საჭირო მონაცემების ნაკლებობა და ხელმისაწვდომობა. .

2 ფონური კვლევა

ანგარიშის ფონური კვლევის ნაწილში აღწერილია გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობასთან დაკავშირებული ისეთი საკვანძო საკითხები, როგორებიცაა: კლიმატი და მეტეოროლოგიური პირობები, ბიომრავალფეროვნება, ბუნებრივი წიაღისეული, სოციალურ-ეკონომიკური გარემო, საინჟინრო ინფრასტრუქტურა, კულტურული მემკვიდრეობა, ატმოსფერული ჰაერის და წყლის ხარისხი, ხმაურის დონე და ინფექციური დაავადებები.

3 მოსალოდნელი მნიშვნელოვანი ზემოქმედებების შეფასება

სგშ-ს ანგარიშში განხილულია დაბა სურამის გენგეგმით გათვალისწინებული ხედვების განხორციელებით გამოწვეული ზემოქმედება გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობასთან დაკავშირებულ საკითხებზე და შედარებულია სტრატეგიული დოკუმენტის განუხორციელებლობის შემთხვევაში მათ შესაძლო მდგომარეობასთან. გენერალური გეგმის მთავარ ზემოქმედებებს შორის შეიძლება აღინიშნოს:

ატმოსფერული ჰაერი: გენგეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელების ეტაპზე (სხვადასხვა სახის ინფრასტრუქტურის მოწყობა) მოსალოდნელი იქნება ატმოსფერული ჰაერის ხარისხის გაუარესება, თუმცა სამუშაოების წარმოების პერიოდი არ იქნება ხანგრძლივი. გენგეგმით გათვალისწინებული კონცეფციების განხორციელების

შემთხვევაში დაბა სურამის ტერიტორიაზე შეიქმნება ისეთი ფუნქციური ზონები (რეკრეაციული და გამწვანებული ტერიტორიები), რაც გააუმჯობესებს დაბა სურამში არსებულ ატმოსფერული ჰაერის ხარისხს. ამასთან გასათვალისწინებელია, რომ ახალი ავტომაგისტრალის ოპერირების შემდეგ დაბა სურამში შემცირდება ავტოტრანსპორტის ნაკადები, რაც მნიშვნელოვნად შეამცირებს ატმოსფერულ ჰაერზე ზემოქმედების ხარისხს.

წყლის გარემო: გენგეგმის მიხედვით მდინარე სურამულასთან დაკავშირებით კონკრეტული ხედვა გათვალისწინებული არაა, თუმცა შემოთავაზებული ხედვების ნაწილი (მაგ: ცენტრალური პარკი ფსიქიატრიული კლინიკის ადგილას, საფეხმავლო კავშირი ბულვარსა და ციხეს შორის და საფეხმავლო ზონა სურამის ციხის გარშემო) დაკავშირებული იქნება მდინარე სურამულასთან. ხედვების განხორციელების ეტაპზე შესაძლოა მდინარეზე გარკვეული სახის უარყოფითი ზეგავლენას ჰქონდეს ადგილი. თუმცა, ასევე უნდა აღინიშნოს, რომ გენერალური გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელების ერთერთი მთავარი მიზანი დაბაში არსებული ეკოლოგიური მდგომარეობის გაუმჯობესებაა, შესაბამისად, გენგეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელების შემდეგ მოსალოდნელია წყლის გარემოზე დადებითი ზემოქმედება.

მდინარე სურამულას გარდა, დაბა სურამში წარმოდგენილია სურამის ტბა და მასთან დაკავშირებული არხი. გენგეგმის მიხედვით შემოთავაზებულია ტბის პოტენციალის გამოყენება, რაც გულისხმობს ტბის გარშემო საკემპინგე ადგილის, საფეხმავლო და საველოსიპედო ბილიკების, პარკინგის, განათების და სხვა ინფრასტრუქტურის მოწყობას. გენგეგმა ასევე ითვალისწინებს არაერთი მიზიდულობის ცენტრის მოწყობას და განვითარებას, რაც დაბა სურამში დამსვენებელთა რაოდენობის ზრდასთან იქნება დაკავშირებული. აღნიშნულის გათვალისწინებით სურამის ტბაზე შესაძლოა ადგილი ჰქონდეს უარყოფით ზემოქმედებას, თუმცა ინფრასტრუქტურის სწორი მენეჯმენტის შემთხვევაში უარყოფითი ზემოქმედებას მინიმალური იქნება.

ნიადაგი - დაბა სურამის გენგეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელება გარკვეული პერიოდით უარყოფით ზეგავლენას იქონიებს ნიადაგზე, რადგან მოსალოდნელია სხვადასხვა სახის ინფრასტრუქტურის მოწყობის სამუშაოების წარმოება და ზოგიერთ შემთხვევაში ახალი ტერიტორიების ათვისება. თუმცა შემოთავაზებული სარეკრეაციო და გამწვანებული ტერიტორიების მოწყობა ნიადაგის ხარისხს გააუმჯობესებს. ამასთან გენგეგმაში გათვალისწინებული ფუნქციური ზონები ხელს შეუწყობს მიწის რესურსების სწორ და მდგრად გამოყენებას, რაც თავის მხრივ დადებით ზეგავლენას იქონიებს ნიადაგის ხარისხზე.

არქეოლოგიური და კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები - როგორც უკვე აღინიშნა დაბა სურამში წარმოდგენილია როგორც არქეოლოგიური, ასევე კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლები. გენგეგმით გათვალისწინებული ხედვების ნაწილი პირდაპირ კავშირშია დაბა სურამის ტერიტორიაზე არსებულ არქეოლოგიურ და კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლებთან (მაგ: სურამის ციხე), რაც დაკავშირებულია მათზე უარყოფითი ზემოქმედების რისკებთან. სხვადასხვა სახის ინფრასტრუქტურის მოწყობამ შესაძლოა უარყოფითი გავლენა იქონიოს ძეგლებზე. ზემოქმედების შესამცირებლად მკაცრად უნდა იყოს დაცული გარემოსდაცვითი პირობები და სამუშაოები უნდა იწარმოოს მკაცრი მონიტორინგის პირობებში.

ასევე აღსანიშნავია, რომ გენგეგმაზე მუშაობის პერიოდში შპს „ურბანიკის“ მიერ შემუშავდა კულტურული მემკვიდრეობის ინდივიდუალური დაცვის ზონები, რაც საპროექტო ტერიტორიაზე არსებული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლების დაცვის საშუალებას იძლევა ხანგრძლივი პერიოდით.

ბიომრავალფეროვნება – დაბა სურამის და მისი მიმდებარე ტერიტორიები მდიდარია ბიომრავალფეროვნებით. გენგეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების განხორციელების შემთხვევაში მოსალოდნელია გარკვეული სახის უარყოფითი ზემოქმედება (მცენარეული საფარის მოხსნა, ფაუნის დროებითი შეშფოთება და სხვა), თუმცა შემოთავაზებული ხედვების (რეკრეაციული ზონების, ბულვარის, გამწვანებული ტერიტორიების და სასოფლო სამეურნეო ზონების მოწყობა) განხორციელების შემთხვევაში დაბა სურამის ტერიტორიაზე მნიშვნელოვნად გაუმჯობესდება ბუნებრივი გარემოს მდგომარეობა.

ჯანმრთელობის დაცვა – როგორც უკვე აღინიშნა დაბა სურამის გენგეგმის შემუშავების ერთერთი მთავარი მიზანი დაბის ტერიტორიაზე მოსახლეობის ჯანმრთელობის პირობების გაუმჯობესებაა. სხვადასხვა სპორტული ობიექტების, სარეკრეაციო ზონების და სანიტარული პირობების გაუმჯობესება ხელს შეუწყობს ადამიანის ჯანმრთელობაზე უარყოფითი ზემოქმედების რისკების შემცირებას.

4 ალტერნატივების ანალიზი

დაბა სურამის გენერალური გეგმის სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასებისას განხილული იქნა შემდეგი სამი ალტერნატივა:

1. "ნულოვანი / არაქმედების ალტერნატივა";
2. დაბა სურამის 1983 წლის გენერალური გეგმისა და დაბა სურამის გენერალური გეგმის (2020) შედარება;
3. რკინიგზის ხაზის ბულვარად გადაკეთების ალტერნატივები.

მოცემული ალტერნატივებისთვის იდენტიფიცირებულია და შედარებულია გარემოსა და ადამიანის ჯანმრთელობაზე მოსალოდნელი დადებითი და უარყოფითი ზემოქმედებები.

5 შემარბილებელი ღონისძიებები

დაბა სურამის გენერალური გეგმით გათვალისწინებული ხედვების განხორციელებით გამოწვეული მოსალოდნელი უარყოფითი ზემოქმედება არ იქნება მასშტაბური. დაგეგმილი საქმიანობების ადამიანის ჯანმრთელობასა და გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების მინიმუმამდე შესამცირებლად აუცილებელი იქნება შესაბამისი შემარბილებელი ღონისძიებების გატარება.

გენგეგმით გათვალისწინებული ხედვების განხორციელებისას, ადამიანთა უსაფრთხოების უზრუნველსაყოფად მნიშვნელოვანია უსაფრთხოების ნორმების მკაცრი დაცვა და მუდმივი ზედამხედველობა. ასევე, საჭიროების შემთხვევაში შემდეგი შემარბილებელი ღონისძიებების განხორციელება:

- სატრანსპორტო საშუალებებიდან გამონაბოლქვის შემცირების მიზნით, დაბის ტერიტორიაზე საგზაო ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია. საფეხმავლო

ინფრასტრუქტურის და ეკოლოგიურად სუფთა ტრანსპორტის განვითარების ხელშეწყობა.

- არსებული მცენარეული საფარის შენარჩუნება და რეკრეაციული და გამწვანებული ტერიტორიების გაფართოება;
- დაბის ტერიტორიაზე არსებული ტყის მასივების პერიოდული სანიტარული ჭრა და შეწამვლა;
- სკვერების, პარკების და გამწვანებული ტერიტორიების მოწყობისას, ახალი (ინტროდუცირებული) სახეობის მცენარეების დარგვისას უნდა შეფასდეს დაბის ტერიტორიაზე არსებულ ფლორასა და ფაუნაზე უარყოფითი ზემოქმედება, რისთვისაც აუცილებელია სათანადო კვალიფიკაციის მქონე სპეციალისტის ჩართვა;
- გენგემით გათვალისწინებული ხედეგების განხორციელებისას, მცენარეთა გადარგვის და/ან მოჭრის აუცილებლობის შემთხვევაში, გამოყოფილი უნდა იყოს შესაბამისი კვალიფიკაციის მქონე სპეციალისტი. ხე-მცენარეების მოჭრის შემთხვევაში რეკომენდებულია, რომ ის ჩანაცვლდეს იმავე ან ადგილობრივი გავრცელების სახეობით;
- „წითელი ნუსხის“ სახეობების ჭრის შემთხვევაში, ქმედებების განხორციელება უნდა მოხდეს საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად;
- მდინარე სურამულას სანიტარულ-ჰიგიენური მდგომარეობის გაუმჯობესება წყალარინების სიტემის მოწესრიგების და დაბის ტერიტორიაზე მეტი მწვანე სივრცის მოწყობის ხარჯზე;
- ნარჩენების მართვის სიტემის გაუმჯობესება, რომელიც შესაბამისობაში იქნება „ნარჩენების მართვის კოდექსის“, „ნარჩენების მართვის 2016-2030 წლების ეროვნული სტრატეგიისა“ და „ნარჩენების მართვის 2016-2020 წლების ეროვნული სამოქმედო გეგმის“ მოთხოვნებთან. ნარჩენების მართვის ინფრასტრუქტურის მოდერნიზაცია (კონტეინერების განთავსება სეპარირებული შეგროვებისთვის, მყარი საყოფაცხოვრებო ნარჩენებისთვის კონტეინერების რაოდენობის გაზრდა (საჭიროების შემთხვევაში) და ა.შ.), არაკანონიერი ნაგავსაყრელების დახურვა, მუნიციპალიტეტის ნარჩენების მართვის გეგმით გათვალისწინებული ღონისძიებების ზედმიწევნით შესრულება.
- დაბის მოსახლეობის უზრუნველყოფა ხარისხიანი სასმელი წყლით (წყალაღების ობიექტებისთვის სანიტარული დაცვის ზონების მოწყობა და მიმდებარე ტერიტორიების პერიოდული დასუფთავება). ასევე საკანალიზაციო სისტემის მოწესრიგება და მოსახლეობის ჩართვა მასში, რაც ხელს შეუწყობს გარემოზე უარყოფითი ზემოქმედების რისკების შემცირებას;
- დაბის ტერიტორიაზე არსებული თითოეული კულტურული მემკვიდრეობის ძეგლისთვის ინდივიდუალური დაცვის ზონების დადგენა და შეთანხმება შესაბამის ორგანოებთან, რაც ხელს შეუწყობს მოსალოდნელი უარყოფითი ზემოქმედების რისკების შემცირებას;
- გენგემით გათვალისწინებული კონკრეტული საპროექტო გადაწყვეტების განხორციელებისას და ახალი ინფრასტრუქტურის მოწყობისას მკაცრად უნდა იყოს დაცული გარემოსდაცვითი პირობები. ატმოსფერული ჰაერის და წყლის ხარისხზე უნდა იწარმოოს პერიოდული მონიტორინგი, რაც ხელს შეუწყობს აღნიშნულ

რეცეპტორებზე უარყოფითი ზემოქმედების გამოვლინებას და დროული რეაგირების გზების განსაზღვრას;

- კონკრეტული საპროექტო გადაწყვეტების განხორციელებისას მხედველობაში იქნეს მიღებული დაბა სურამის ტერიტორიაზე არსებული საშიში გეოლოგიური პროცესები.

6 მონიტორინგის გეგმა

მონიტორინგთან და მნიშვნელოვან უარყოფით ზემოქმედებაზე რეაგირების ქმედებების განხორციელებასთან დაკავშირებით გამოიკვეთა დამგეგმავი ორგანოსა და სამინისტროს პასუხისმგებლობები შემდეგ საკითხებზე:

მონიტორინგის საკითხი	დამგეგმავი ორგანო	სამინისტრო
გამწვანებული ტერიტორიების წილი დაბის მთლიანი ფართობზე, %	✓	
სარეკრეაციო ზონების მოწყობა, %, მ ²	✓	
გარემოსდაცვითი ხარჯების წილი დაბის მთლიან ბიუჯეტში, %	✓	
სასმელი წყლით მომარაგების სისტემის გაფართოება, კმ / წელი	✓	
წყალარინების სისტემის გაფართოება, კმ/წელი	✓	
სანიაღვრე სისტემის მოწყობა/გაფართოება, კმ / წელი	✓	
განახლებული სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურა, კმ/ წელი	✓	
საფეხმავლო ინფრასტრუქტურის მოწყობა/ გაფართოება კმ/წელი	✓	
დაავადებების შემთხვევები, რომლებიც გამოწვეულია დაბინძურებული წყლის გამოყენების შედეგად, საერთო ჯამში, %.	✓	
მონიტორინგის ანგარიშგებები		
ძირითადი დამბინძურებელი ნივთიერებების რაოდენობა მდინარე სურამულაში (ზღვრულად დასაშვები კონცენტრაციების კონტროლი), მგ/ლ (გ/მ ³).		✓
მუნიციპალური ნარჩენების წარმოქმნის მაჩვენებელი, ტონა/წელი, ცალკე შეგროვებული ნარჩენების რაოდენობა, ტონა / წელიწადში, მთლიანი %		✓
ფიზიკური და იურიდიული პირები, რომლებიც დაკავშირებულია წყალარინების ცენტრალიზებულ სისტემასთან, წილი საერთო რაოდენობიდან, %		✓
ძირითადი დამბინძურებლების გამონაბოლქვი ტრანსპორტიდან (დაბის ტერიტორიაზე წინასწარ შერჩეულ ტერიტორიაზე), წლიური (ტ/წელი)		✓

7 სგშ-ს ანგარიში

სგშ-ს ანგარიშის შინაარსი და ფორმა შედგენილია იმგვარად, რომ ადვილი გასაგები იყოს ყველა დაინტერესებული მხარისთვის. დოკუმენტში გამოყენებულია რუკები და სხვა თვალსაჩინო მასალა. სგშ-ს ანგარიში:

- მიმოიხილავს სგშ-ს რეკომენდაციებს სტრატეგიული დოკუმენტისთვის;
- მიუთითებს ინფორმაციის წყაროებს;
- სგშ-ს დოკუმენტაციას თან ერთვის არატექნიკურ რეზიუმე, რომელშიც აღწერილია სგშ-ს მიდგომა და გეგმის ამოცანები.

უნდა აღინიშნოს, რომ სტრატეგიული გარემოსდაცვითი შეფასების მომზადების პრაქტიკა ჩვენ ქვეყანაში ახალია და დაბა სურამის გენერალური გეგმის სგშ-ს ანგარიში ერთერთი პირველია.

8 მომუშავე ექსპერტთა ჯგუფი

გენერალური გეგმის განხორციელებაში მონაწილეობა მიიღეს შემდეგმა ექსპერტებმა:

საპროექტო ჯგუფი	ირაკლი მურღულია დავით მატახერია გიორგი ბერიშვილი გიორგი მაღალდაძე
გის სპეციალისტი	დავით ლიპარტელიანი
ტოპოგრაფია	დავით ლიპარტელიანი
იურიდიული მომსახურების ჯგუფი:	ეკა გამყრელიძე ნინო ერაგია
კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ჯგუფი	ნიკოლოზ მურღულია
არქიტექტურული ჯგუფი	მერაბ მურღულია მიხელ ბალიაშვილი
გარემოსდაცვითი ჯგუფი	კახა ბახტაძე ირაკლი ქობულია ნინო ხელაძე
გეომორფოლოგია	დავით ბაღსოლიანი
ჰიდროლოგია	ბაადურ უკლება
ტურიზმი	ლელა გიორგაძელება
საინჟინრო ქსელები	გია ანდღულაძე